

ASKARIDOZNING OLDINI OLIISHDA SANITARIYA-GIGIENA VA EPIDEMIOLOGIK PROFILAKTIKA CHORALARI

Xudoyberdiyev Iskandar Toyirjonovich

Toshloq SEO va JSB Parazitolog shifokori

Mavzuning dolzarbligi: Askaridoz (*Ascaris lumbricoides* parazit chuvalchangi chaqiruvchi geohelminthoz) dunyo bo'yicha, xususan, qishloq xo'jaligi va shaxsiy tomorqa xo'jaligi rivojlangan hududlarda eng keng tarqalgan parazitar kasalliklardan biridir. Zararlanish asosan fekal-oral mexanizmi orqali — tuproq, yetarlicha yuvilmagan sabzavotlar, mevalar, ko'katlar hamda ifloslangan suv va gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik natijasida yuzaga keladi. Askaridoz inson organizmida allergik reaksiyalar, ovqat hazm qilish tizimi faoliyatining buzilishi, vitaminlar va ozuqa moddalarining so'rilmasligi hamda og'ir asoratlarga (ichak tutilishi, o't yo'llarining tiqilib qolishi va h.k.) olib kelishi mumkin. Shu sababli, epidemiologik zanjirni uzish hamda aholi o'rtasida sanitariya-gigiyena va epidemiologik profilaktika choralarini tizimli yo'lga qo'yish dolzarb tibbiy-ijtimoy masala hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi: Askaridoz kasalligining tarqalish mexanizmlari hamda risk omillarini tahlil qilish, shuningdek, uning oldini olishda sanitariya-gigiyena va epidemiologik profilaktika chora-tadbirlarining samaradorligini baholash.

Material va usullar: Tadqiqot davomida askaridozning epidemiologik manbalari va uzatilish omillari o'rganildi. Profilaktika samaradorligini oshirish uchun quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha majmuaviy choralar tahlil qilindi:

1. **Atrof-muhit sanitariya muhofazasi:** Tuproq, ochiq suv havzalari va oqova suvlarning parazit tuxumlari bilan ifloslanish darajasini monitoring qilish va sanitariya nazoratini kuchaytirish.

2. **Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat xavfsizligi:** Sabzavot, meva va ko'katlarni yetishtirish, saqlash hamda sotishda sanitariya normalariga rioya qilish; oqova suvlardan ishlov berilmagan holda o'g'it sifatida foydalanishni cheklash.

3. **Gigiyenik ta'lim va targ'ibot:** Aholi, ayniqsa maktab va maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari o'rtasida qo'llarni to'g'ri yuvish hamda xom mahsulotlarga ishlov berish bo'yicha sanitariya-ma'rifiy ishlarni olib borish.

Olinadigan natijalar: Epidemiologik va sanitariya-gigiyenik tadbirlar majmuasini tatbiq etish natijasida quyidagilarga erishiladi:

- Tuproq va oziq-ovqat mahsulotlari orqali askaridoz parazitining inson organizmiga tushish xavfini keskin kamaytirish;
- Aholining sanitariya madaniyati va shaxsiy gigiyena ko'nikmalarini oshirish;
- Kasallik o'choqlarini o'z vaqtida aniqlash va epidemik tarqalishning oldini olish;
- Geohelminthozlar bilan zararlanish umumiy ko'rsatkichining pasayishi va aholi salomatligini muhofaza qilish.

Xulosa: Askaridozning oldini olishda faqatgina davolash tadbirlari yetarli bo'lmay, eng muhim bo'g'in atrof-muhit sanitariya muhofazasi va epidemiologik nazorat hisoblanadi. Sanitariya-gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish va aholi o'rtasida tushuntirish ishlarini muntazam olib borish askaridoz tarqalishini jiddiy ravishda kamaytirishga xizmat qiladi.